

NLDITA 2010 – EEN VERSLAG

door Diederik Gerth van Wijk en Roelof Janssen,
dg@doxatrix.nl | Roelof@SandP.nl

Ik heb het helaas niet geteld, maar het leek wel of de eerste aflevering van NLDITA twee keer zoveel bezoekers trok als XML Holland 2009! De centrale ligging in Utrecht, en het feit dat leden van de SGML/XML Users Group Holland een fikse korting kregen, oplopend tot 100% voor ZZP'ers, zal zeker een rol gespeeld hebben, maar waarschijnlijk was het vooral het onderwerp dat ons, oude doc-heads, trok, blij dat er weer eens een congres was dat niet over ketenintegratie maar over documenten ging.

En we troffen er bovendien ook nog een stel echte gebruikers aan: technische schrijvers, die wel eens wilden weten wat voor nieuwe techniek ze geacht worden voortaan te gebruiken en bedrijven die hun documentatie efficiënter willen maken, beheren en distribueren. Hoewel, naast de consultants die hen graag een compleet DITA-systeem wilden aanbieden werd er soms ook een klassieke lock-in aangeboden die niets met XML van doen had (behalve dan een exportmogelijkheid), maar wel een complete en werkende oplossing voor hun werk suggereerde te zijn. Ja, kunst, een werkende applicatie verkopen, wat is daar nu voor vernieuwends aan?

Wat ook een rol speelt is de aantrekkingskracht die DITA (*Darwin Information Typing Architecture*) heeft in de XML community, waardoor het congres ook een duidelijker focus had.

Openingskeynotes

Wim Hooghwinkel heeft het initiatief voor deze dag genomen, en er een succes van gemaakt, mede natuurlijk dankzij een hoop sponsors en partners als Withart, iCtrl, Software~VOC, de Universiteit Utrecht en onze eigen Users Group. Na een kort welkomstwoord hield Prof. Sissi Closs van Comet Computing GmbH de openingskeynote, waarin ze haar eigen gepatenteerde informatieanalyse aanbeval en de business case voor onderwerpgericht schrijven uitlegde. Jang Graat nam het stokje over en wist de filosofie van het compacte schrijven nog welsprekender voor het voetlicht te brengen door minimalisme als *Leitmotif* centraal te zetten: één topic (en in DITA betekent dat: één document) beantwoordt precies één vraag. Dat stelt nogal wat eisen aan je auteurs: ze moeten zich niet alleen zodanig inperken dat ze inderdaad maar één vraag per document beantwoorden, maar daarbij

ook beseffen dat ze niet weten in welke context dat document gelezen zal worden, en bijvoorbeeld niet met frases als “onderstaande tabel” verwijzen naar teksten die een andere vraag beantwoorden.

Jang Graat: DITA for dummies

Graat baseerde zijn inleiding over DITA op vijf pijlers:

1. **Structure:** Basis voor DITA zijn XML-documenten waarin content en vorm gescheiden zijn en de structuur inherent vastligt en gecontroleerd kan worden door DTD's of Schema's.
2. **Minimalism:** Gebruikersdocumentatie moet kort, to the point zijn omdat een gebruiker die alleen nodig heeft als hij een bepaald probleem wil oplossen. Het mogen geen romans worden. DITA is opgezet voor gebruikersdocumentatie, die tegenwoordig via verschillende mediakanalen verspreid moet kunnen worden.

Jan Graat

3. **Specialization:** Gebruikersvriendelijkheid hangt samen met de gebruikersomgeving; omdat die vaak bijzonder is moet het ook mogelijk zijn om type en volgorde van informatie aan te kunnen passen. Dat kan in DITA door niet een volledig nieuwe DTD te gaan maken maar als het ware alleen datgene toe te voegen waar de basisstructuur van topics nog niet in voorziet.
4. **Conrefs:** Dit is een methode om *copy & paste* te voorkomen; door een referentie te leggen naar een andere informatie-eenheid voorkom je dat wijzigingen in die eenheid niet overal bekend worden. Dit is vergelijkbaar met een link naar een externe URL op een website, alleen nu ook met controle-mogelijkheden.
5. **Constraints:** Dit is nieuw in DITA versie 1.2 en maakt het mogelijk om de auteur verder te dwingen om aan de gemaakte afspraken te voldoen. Bijvoorbeeld kun je een volgorde afdwingen van topics, bepalen dat er maar 1 topic mag zijn en niet meer, welke zaken verplicht zijn etc.

Dit horend zou een informatiemanager dus direct geïnteresseerd moeten zijn in DITA omdat hiermee aanmaak, onderhoud en distributie (en wellicht ook vertalen) van documentatie beter en goedkoper gerealiseerd kan worden. De enige vraag is dan nog: hoe voer ik DITA in en welke tools heb ik nodig? De rest van de sessies hadden tot doel om dit duidelijker te maken.

Marc Speyer: DITA 1.2

Speyer is een van de actieve deelnemers van de DITA-adoption TC, zodat hij uit de eerste hand de belangrijkste verbeteringen ten opzichte van DITA 1.1 kon toelichten. In de eerste plaats zijn er een hoop elementen bijgekomen, die handig zijn als je cursusmateriaal wilt coderen of handleidingen voor de machine-industrie. Van algemener nut zijn de extra mogelijkheden bij woordenlijsten (zoals voor afkortingen), maar vooral nieuwe technieken die hergebruik stimuleren, zoals abstracter verwijzen (*key* en *keyref*, waardoor harde links op een *catalog*-achtige manier indirect worden), het modifieren van delen van andere topics (via *conref*) en om topics beter te kunnen groeperen. Daarnaast is het eenvoudiger om DITA te beperken tot een deel-DTD zonder alle moeite van een echte specialisatie (zie ook het artikel elders in dit blad van Jan Meijer en Nico Verwer om te begrijpen dat dit inderdaad moeite kost).

Laurens van den Oever: Gebruiksvriendelijk DITA

Van den Oever werkt bij Xopus dat onder meer een online XML editor heeft ontwikkeld. In deze sessie had hij het echter hoofdzakelijk over de aspecten die belangrijk zijn voor een goede *user-experience* bij het maken van gestructureerde documenten. Daarbij gaf hij aan dat DITA niet alleen voor documentatie gebruikt kan worden maar ook voor andere soorten informatie.

Laurens van den Oever

Belangrijk bij hun klanten is dat de auteursomgeving geïntegreerd is met de werkprocessen. Een gebruiker werkt het liefst in de context van de informatie, dus bijvoorbeeld direct in de website waarin de informatie getoond moet worden. En ziet liefst ook direct het effect van zijn bezigheden in de meest 'rijke' verschijningsvorm, dus liever niet in de *on-line help* maar bijvoorbeeld in de WYSIWYG-representatie van het geprinte document.

Verder gaf hij een aantal tips:

- Om hergebruik van content te bevorderen moet het systeem proactief zijn, dus aan de auteur melden dat wat hij wil schrijven wellicht al ergens beschikbaar is. Dit kan bijvoorbeeld op basis van metadata of een taxonomie.
- Gebruik aliassen om termen (zoals de tagnamen van de XML) te verduidelijken voor de auteur.
- Als een volgorde arbitrair is kun je hem beter vast forceren.
- Maak verplichte structuren automatisch aan.
- Link naar andere content in plaats van *copy & paste*.
- Geef de auteur geen validatiefoutmeldingen, maar voorkom de fouten.
- Geef opties en suggesties op de plek waar je bezigt bent, niet bovenin of onderaan het scherm.
- Voorkom dat auteurs structuren gaan toekennen om vormgeving te forceren (dus geen tag toepassen om tekst te tonen als cursief).
- De auteur moet alinea's ontkoppelen, dus niet "zoals we op de vorige pagina al schreven".

Jan Meijer: Praktijkcasus Raad van State

Meijer was kennelijk zo geboeid door het relaas van Speyer dat hij vergat zich naar de zaal met praktijktracks te haasten, waar hij aansluitend geacht werd te spreken over de manier waarop de documentproductie bij de Raad van State werd verbeterd door middel van eigen DITA-specialisaties. Speciale aandacht was er voor het meekrijgen van de auteurs, die aan Word met een set macro's gewend waren en nu in het keurslijf van een XML-editor moesten – en natuurlijk voor het feit dat het aanpassen van die XML-editor aan nieuwe wensen een fluitje van een cent bleek te zijn vergeleken met het aanpassen van die macro's. Zie verder het artikel dat hij met Nico Verwer over deze casus schreef.

Thorsten Machert: Why not DITA?

Thorsten Machert, huidig directeur van het Duitse Ovidius (een van de vele bedrijven die door oud-!ELEMENT-redacteur Domien Kusters zijn opgericht), prikkelde ons met een verhaal waarbij hij de klemtoon in de titel vooral op het tweede woord leek te leggen. Zo vond hij DITA prima voor waar het oorspronkelijk voor bedacht was (documentatie van software), maar minder voor algemene technische documentatie, en gezien de toevoegingen die er in versie 1.2 aankomen was de DITA-commissie het daar wel mee eens. Ook de kritiek die hij op de harde href's in de DITA-map uitte lijkt in versie 1.2 ondervangen. Verder had hij kritiek op de beperkingen van specialisaties, die immers beperkingen ten opzichte van de standaard-DTD zijn, maar geen toevoegingen.

Ik weet niet of dat terecht is: de uitbreiding zit er in dat je wel degelijk nieuwe elementen kunt toevoegen waar je eigen semantiek aan kunt hangen, maar dat die van een bestaande klasse elementen moeten zijn, en dat je het content model ten opzichte van die klasse weer kunt beperken. Per saldo kun je daarmee wel degelijk het algemene model uitbreiden met voor jouw vakgebied relevante elementen, zie maar weer eens de casus van de Raad van State. En dat die koppeling met standaardelementen eleganter met de goede oude ISO-gestandaardiseerde SGML-techniek van *architectural forms* had gekund, ja, dat klopt, maar helaas werd die gestandaardiseerde techniek buiten HyTime niet of nauwelijks gebruikt dus zoveel bestaande praktijk om van af te wijken is er nu ook weer niet. Maar dat DITA 1.0 volmaakt en af is, nee, daar zijn we het allemaal wel over eens, dat is het niet.

John van Beek en Remco van Toor: DITA toepassing binnen Sitecore CMS

Van Beek en Van Toor werken beide bij iQuality, en zijn anderhalf jaar geleden met DITA begonnen. Voor Neopost hebben ze de principes van DITA toegepast voor diens documentatie in verschillende talen. Deze maakt Neopost binnen het CMS van Sitecore, dat intern alle informatie opslaat in XML. iQuality heeft

Remco van Toor (links) en John van Beek (rechts)

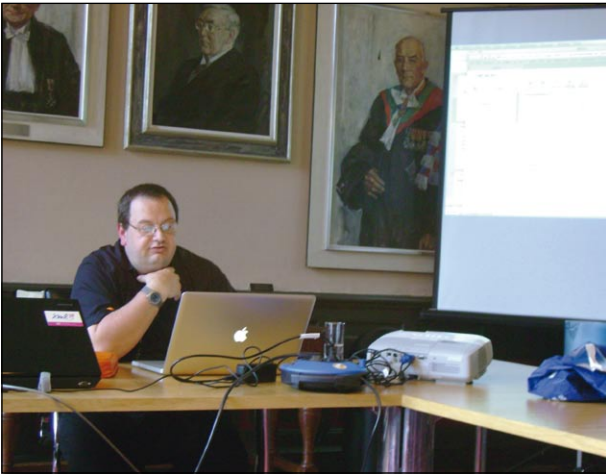
een exportfunctie ontwikkeld die de XML-informatie omzet naar DITA; van daaruit wordt HTML gegenereerd voor plaatsing op de website. Via de DITA Open Toolkit kan ook PDF worden gegenereerd. Vertalingen kunnen nu eenvoudiger worden gefaciliteerd; het systeem houdt bij welke alinea's in welke topics gewijzigd zijn. De gebruiker kan dit per deelpublicatie opvragen en aangeven wat de doeltaal moet worden. Daarna maakt het systeem een zogeheten Xliff file aan die door een vertaalbureau ingelezen en vertaald kan worden. Het resultaat komt ook in Xliff terug en kan direct worden toegevoegd in Sitecore. Voor de vertaler wordt ook een PDF gegenereerd, zodat deze ook de context kan beoordelen.

Kees de Grauw: DITA voor datasheets en webcontent

XML Award-winnaar Eluxis (zie vorige !ELEMENT voor de casus van de Luchtverkeersleiding Nederland die om allerlei redenen geen DITA gebruikte) heeft ook toepassingen ontwikkeld die wel volledig DITA zijn, zoals voor de overzichtskaarten die NXP voor zijn uitgebreide familie chips maakt. 24 fabrieken, die in 16 talen en voor nog meer landen op maat beschrijvingen moet maken die grotendeels hetzelfde is, maar waar telkens aan net andere specificaties voldaan moet worden: een klassieke klus waar DITA voor bedacht zou kunnen zijn. Omdat volledig DITA veel te uitgebreid was hebben ze eenvoudige specialisatie toegepast: wel het content model beperken, maar geen nieuwe elementnamen; in DITA 1.2 zou dat dus met een constraint gekund hebben.

Mark Poston: Dynamic publishing

Poston werkt bij Mekon in Engeland en heeft zijn roots in het maken van systemen voor publiceren via print en web (bijvoorbeeld via Adobe Framemaker en WebWorks). Documentatie wordt nu echter veel dynamischer gemaakt en gebruikt, denk aan Wiki's, blogs en social media waardoor er veel meer feedback van de gebruikers terugkomt. Voor hun huidige ontwikkelingen maken ze daarom gebruik van technieken zoals XQuery voor het

Mark Poston

doorzoeken van XML documenten en Adobe Flex en AIR (waarmee via een IDE platformafhankelijke applicaties en RIA's gemaakt kunnen worden). Zo toonde hij een AIR-applicatie op de Mac die een DITA map toont op basis van real-time bevraging van een XML-database (eXist-db). Een topic kan daarmee snel gevonden en aangepast worden, bijvoorbeeld op basis van commentaar dat gebruikers toevoegen. Het document wordt direct als HTML of PDF preview getoond. Ook lijsten met gerelateerde topics, een inhoudsopgave etc. worden dynamisch opgebouwd en aangepast.

Ook de iPhone werd niet vergeten; Poston liet zien dat je een foto die je met de iPhone maakt direct aan een topic kunt toevoegen en het resultaat direct weer kunt beoordelen. Waar Mekon blij mee is, is de beperkte ontwikkeltijd die je voor deze dingen nodig hebt; de AIR-toepassing stond in 4 dagen, de iPhone-toepassing was in ongeveer een uur klaar.

Birgit Strackenbrock: DITA voor werkbeschrijvingen

Birgit Strackenbrock van iCtrl besprak een case bij NedTrain waarin DITA gebruikt wordt voor werkinstructies bij het onderhoud van treinen. Het gaat daarbij om zo'n 400 instructies in vijf verschillende varianten. Besloten werd om de bestaande werkinstructies opnieuw te maken volgens de DITA uitgangspunten; conversie was dus niet aan de orde. Belangrijke eisen waren actualiteit, goede visuele kwaliteit (PDF) en integratie met de workflow en voortgangsrapportage. Als content management systeem werd TCToolbox van Ovidius gebruikt; deze voorziet in tekstvariabelen en conrefs. De auteurs werd de keuze gegeven tussen XMLMind en XMetal als XML editor; ze kozen voor de eerste. Voor het maken van PDF werd gekozen voor de Prince PDF renderer; volgens Strackenbrock biedt die meer mogelijkheden dan de DITA Open Toolkit en is goedkoper dan XSL Formatter van Antenna House.

Erik Siegel: DITA zonder toolkit

Erik Siegel besprak op beeldende wijze hoe je een heel serieuze hoeveelheid DITA-documenten ook zonder

de toolkit kunt maken en beheren, door de productiestroom slim met Cocoon door allerlei pijplijntjes te leiden en tot een samenhangend geheel te *packagen* (verontschuldigt het jargon, maar het is bewust zodat u aan zijn artikel in <!ELEMENT nr. 2 van vorig jaar denkt).

Desiré Baartman en Bieke van der Korst: DITA als standaard voor educatieve content

Desiré Baartman van ThiemeMeulenhoff en Bieke van der Korst van Ambrac gingen in op de reserves die bij de uitgeverij leven als het om DITA gaat. DITA zou:

- niet werken omdat educatieve content niet wordt opgebouwd uit afzonderlijke onderwerpen (topics) – verwijzingen en onderlinge verwevenheid zijn juist sterk gewenst;
- alleen voor techdoc bruikbaar zijn gezien de oorsprong in het Amerikaanse leger;
- niet bruikbaar zijn voor 'rijke vormgeving' waarin beeld en tekst sterk onderlinge relaties hebben;
- net als andere standaarden (SCORM) gericht zijn op techniek en niet op didactiek.

Desiré Baartman (rechts) en Bieke van der Korst (links)

Toch zijn er bij ThiemeMeulenhoff inmiddels projecten waarbij DITA wordt ingezet; een voorbeeld is Ijsbreker Plus, waarbij de werkboeken zijn opgesplitst in QTI units. Deze units zijn weer ondergebracht in DITA maps. Voordeel van die aanpak is dat de volgorde eenvoudig te manipuleren is. Een ander voorbeeld is een EHBO cursus voor het Oranje Kruis, waarbij de content in de vorm van topics is geschreven.

Nico Verwer: pijnloos DITA-specialisaties maken

DITA probeert objectgeoriënteerd werken in XML mogelijk te maken, maar het maken van een specialisatie die de juiste eigenschappen van zijn abstracte type erft blijkt in XML toch niet zo gemakkelijk als in een echte objectgeoriënteerde taal. Maar dat doet die taal ook niet vanzelf, het is de compiler die dat doet, en

dus schreef Nico Verwer het equivalent daarvan voor DITA, die de specialisaties genereert; in eerste instantie om het soort specialisaties dat voor zijn opdrachtgever (de Raad van State) nodig was te kunnen maken, en nu zoekt hij partners die dat tot een generieke methode (plus gereedschappen) willen uitbreiden. Zie maar weer eens het artikel van Jan Meijer en hem over deze casus.

Peter Stroes: Wel of geen DITA: theorie of praktijk

Ook 's middags werden de parallelsessies in de managerstrack afgesloten met een verhaal dat de zegeningen van DITA relativeerde, alleen waren de kanttekeningen niet geheel belangeloos: immers, het bedrijf van Stroes is leverancier van Author-It, een kant en klaar pakket dat precies doet wat iemand die technische documentatie in veel talen en voor veel productvarianten wil beheren. Maar goed, hij deed daar niet geheimzinnig over, en Author-It kan ook DITA exporteren, dus van een volledige vendor lock-in hoeft niet per se sprake te zijn. Wat voor de een immers een voordeel is (het open karakter van DITA, en de mogelijkheid zelf je gereedschap te kiezen en aan te passen) kan voor de ander juist een teken van gevaarlijk hobbyisme zijn, en als je als documentatie-afdeling vlug een hoop klussen af moet hebben heb je niet altijd de tijd en middelen daartoe. Of het op de lange termijn even verstandig is? Zie eerst maar eens de komende deadline te halen...

Eliot Nedas: The Path to Efficient DITA Translation

Eliot Nedas van XML_intl besprak de voordelen van DITA als het gaat om vertalingen. Met hun software passen zij vertaalgeheugens toe binnen de *xml:tm namespace*. Daarbij wordt een zin als de kleinste eenheid gekozen en die vormt de basis voor de *translation units*. Door het gebruik van DITA wordt het mogelijk om volautomatisch te bepalen welke informatie toegevoegd, gewijzigd of vervallen is. Een DITA-gebaseerd Content Management Systeem zoals dat van IxiaSoft kan gewijzigde content analyseren en de te vertalen informatie volgens de Xliff-standaard naar een vertaalbureau sturen. Na vertaling wordt het geheel weer teruggeplaatst in het CMS en na een eventuele QA-stap direct gepubliceerd. Op die manier kon de processorleverancier AMD zijn vertaalkosten reduceren met wel 80%, waarbij ook nog eens meer talen en meer content konden worden gebruikt.

Expert Panel: Translating and authoring DITA

De middagsessies werden afgesloten met twee interactieve sessies. De technenuten discussieerden onder leiding van Nico Verwer over het nut van verschillende tools. Welke gebruiker wil welke editor? Wanneer zet je XMetal of Arbortext in (voor de pro's), wanneer Xopus of XML Mind (meer voor het gewone volk)?

En de ontwerpers werken met XML Spy of Oxygen, natuurlijk. Of met VIM. En wat is de rol van e-readers, en de iPad? Op zich een aardige gedachtewisseling, die breder ging dan alleen DITA, maar de klassieke uitdagingen van documentgericht XML bestreek.

Executive Tea: Geld verdienen met DITA

Onder leiding van content management adviseur Erik Hartman werd op basis van een reeks uitdagende vragen interactief besproken wat de voordelen van DITA zijn voor zakelijke gebruikers. Een erg belangrijk voordeel als het gaat om technische documentatie is 'time to market' wat in veel bedrijfstakken bepalend is voor het concurrerend vermogen. Daarbij heeft het werken op basis van XML (gestructureerd op basis van DTD's of Schema's) grote voordelen, en biedt DITA de mogelijkheid om sneller goede DTD's te maken door gebruik te maken van jarenlang opgebouwde ervaring van anderen (onder andere IBM). Verder is de uitdaging om auteurs te leren om topic georiënteerd te schrijven wat in sommige omgevingen lastig kan zijn (zie bijvoorbeeld de educatieve uitgeverij).

De organisatoren kunnen terugkijken op een geslaagde dag met veelbelovende casusbeschrijvingen die aangeven dat DITA in Nederland langzaam maar zeker toegepast gaat worden; gezien de stands op de informatiemarkt is er ook genoeg kennis en tooling om de verdere groei aan te kunnen.

◀ ■ ■ ■ Diederik Gerth van Wijk is oprichter van Doxatrix, een onafhankelijk ontwerper van XML-applicaties. Roelof Janssen is directeur/eigenaar van Screens & Pages, ICT in media (advies, ontwikkeling en innovatie). ■ ■ ■ ▶